

Spis treści

Przedmowa do trzynastego wydania	V
Wykaz skrótów	XXI
Wykaz literatury	XXV

Rozdział I. Wiadomości wstępne

	1
--	---

§ 1. Źródła i miejsce prawa zobowiązań w polskim systemie prawnym	1
I. Miejsce i funkcja prawa zobowiązań w systemie prawnym	1
1. Dział prawa cywilnego	1
2. Inne działy	2
II. Źródła prawa zobowiązań	3
1. Prawo stanowione	3
2. Prawo zwyczajowe i zwyczaj	5
3. Prawo intertemporalne	6
III. Struktura prawa zobowiązań	7
1. Część ogólna i szczegółowa	7
2. Zróżnicowania podmiotowe	8
IV. Podstawowa literatura do prawa zobowiązań	10
1. Przed kodyfikacją	10
2. Przed reformą Kodeksu	10
3. Po reformie Kodeksu	11
§ 2. Zobowiązanie	11
I. Pojęcie	11
1. Elementy	11
2. Stosunek prawny typu względnego	12
3. Treść	13
4. Dług	15
5. Rozszerzona skuteczność	17
6. Jedność stosunku zobowiązaniowego	19
II. Dług i odpowiedzialność	19
1. Pojęcie	19
2. Odpowiedzialność osobista	21
3. Zobowiązania niezupełne	22
4. Ograniczona odpowiedzialność osobista	23
5. Odpowiedzialność rzeczowa	24

III. Powstanie stosunku zobowiązaniowego	25
1. Uwagi wstępne.....	25
2. Czynności prawne.....	25
3. Akty administracyjne.....	26
4. Konstytucyjne orzeczenia sądów	27
5. Inne zdarzenia.....	28
§ 3. Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika.....	28
I. Uwagi ogólne.....	29
II. Przesłanki ochrony	30
1. Chroniona wiarygodność	30
2. Czynność prawna dłużnika.....	31
3. Pokrzywdzenie wierzyciela	32
4. Korzyść osoby trzeciej	34
III. Zaskarżenie czynności i jego skutki.....	35
1. Zaskarżenie czynności.....	35
2. Orzeczenie względnej bezskuteczności.....	36
IV. Zbliżone instytucje	39
Rozdział II. Świadczenie.....	41
§ 4. Uwagi ogólne	41
I. Pojęcie.....	41
1. Przedmiot a treść świadczenia	41
2. Kwalifikacja prawna świadczenia	42
II. Uwagi ogólne o treści świadczenia.....	43
1. Działanie i zaniechanie.....	43
2. Sposób ustalenia świadczenia	43
3. Możliwość wykonania świadczenia	44
4. Świadczenia w zobowiązaniach rezultatu i w zobowiązaniach starannego działania.....	45
§ 5. Rodzaje świadczeń.....	46
I. Świadczenia w zobowiązaniu przemiennym oraz z upoważnieniem przemiennym.....	46
1. Zobowiązanie przemiennie	46
2. Upoważnienie przemiennie.....	48
II. Wielość świadczeń oraz świadczenia uboczne.....	48
1. Łączenie świadczeń	48
2. Świadczenia uboczne.....	49
III. Świadczenia jednorazowe, okresowe i ciągłe	50
1. Świadczenia jednorazowe.....	50
2. Świadczenia okresowe.....	50
3. Świadczenia ciągłe.....	51
IV. Świadczenia podzielne i niepodzielne.....	53

V. Świadczenia oznaczone co do tożsamości i oznaczone co do gatunku	54
VI. Zwrot nakładów i wydatków	55
§ 6. Świadczenia pieniężne i odsetki.....	55
I. Pieniądz.....	56
1. Pojęcie	56
2. Funkcje.....	57
3. System pieniężny	57
II. Pojęcie i sposób spełnienia świadczenia pieniężnego	59
1. Pojęcie	59
2. Walutowość	60
3. Zapłata gotówką.....	62
4. Zapłata bezgotówkowa	62
5. Elektroniczna postać zapłaty	64
III. Nominalizm	65
1. Pojęcie	65
2. Zobowiązania ze świadczeniem pieniężnym	66
IV. Waloryzacja. Zagadnienia ogólne	66
1. Pojęcie i funkcja	66
2. Zakres zastosowania	67
V. Waloryzacja umowna	69
1. Pojęcie	69
2. Miernik wartości	69
VI. Waloryzacja sądowa	70
1. Pojęcie	70
2. Przesłanki	71
3. Zakres kompetencji sądu	73
VII. Odsetki	75
1. Pojęcie i funkcja	75
2. Źródła obowiązku świadczenia odsetek.....	76
3. Wysokość odsetek.....	78
4. Zakaz anatocyzmu	80
5. Terminy płatności	80
6. Przedawnienie	81
§ 7. Naprawienie szkody	83
I. Odpowiedzialność odszkodowawcza i jej przesłanki	84
II. Zasady i rodzaje odpowiedzialności.....	85
1. Zasady odpowiedzialności	85
2. Rodzaje odpowiedzialności	87
III. Związek przyczynowy	89
1. Pojęcie	89
2. Cecha normalności.....	90
3. Wyjątki	93

IV. Szkoda.....	94
1. Pojęcie.....	94
2. Rodzaje szkody majątkowej.....	96
3. Zaliczenie uzyskanych korzyści.....	98
4. Ujemny interes umowny.....	99
5. Ciężar dowodu.....	100
V. Świadczenie zmierzające do naprawienia szkody.....	101
1. Funkcje odszkodowania.....	101
2. Przyczynienie się poszkodowanego.....	102
3. Inne ograniczenia obowiązku naprawienia szkody.....	104
4. Sposób naprawienia szkody.....	105
5. Sposób ustalenia wysokości odszkodowania.....	107
Rozdział III. Wielość wierzycieli lub dłużników.....	110
§ 8. Zobowiązania solidarne.....	110
I. Solidarność dłużników (bierna).....	111
1. Pojęcie.....	111
2. Źródła.....	111
3. Pozycja prawna dłużników wobec wierzyciela.....	112
4. Roszczenia regresowe.....	114
II. Solidarność wierzycieli (czynna).....	115
1. Pojęcie i funkcja.....	115
2. Reżim prawny.....	115
III. Struktura prawna zobowiązań solidarnych.....	116
IV. Solidarność niewłaściwa.....	117
§ 9. Zobowiązania niepodzielne i podzielne.....	118
I. Zobowiązania niepodzielne.....	118
1. Pojęcie.....	118
2. Wielość dłużników.....	119
3. Wielość wierzycieli.....	119
II. Zobowiązania podzielne.....	120
Rozdział IV. Umowy zobowiązaniowe.....	122
§ 10. Uwagi ogólne o umowach zobowiązaniowych.....	122
I. Uwagi wstępne.....	122
1. Pojęcie.....	122
2. Regulacja prawna.....	123
3. Transformacja koncepcji umowy.....	123
4. Umowy adhezyjne.....	124
II. Umowy wzajemne.....	125
1. Umowy jednostronnie i dwustronnie zobowiązujące.....	125
2. Pojęcie umowy wzajemnej.....	125

3. Zakres zastosowania	127
4. Konsekwencje	129
III. Umowy realne	129
IV. Umowy kauzalne i abstrakcyjne.....	130
V. Umowy losowe	131
§ 11. Treść umów zobowiązaniowych.....	131
I. Swoboda umów	132
1. Pojęcie	132
2. Zakres swobody umów.....	133
3. Granice wyznaczone przez ustawę	135
4. Granice wyznaczone przez zasady współżycia społecznego	136
5. Granice wyznaczone przez naturę zobowiązania	137
6. Skutki przekroczenia granic	139
II. Pierwotna niemożliwość świadczenia.....	140
III. Wyzysk.....	141
1. Przesłanki	141
2. Skutki prawne	142
3. Kwalifikacja prawna	142
§ 12. Zagadnienia szczególne związane z przygotowaniem i zawarciem umowy	143
I. Wprowadzenie	143
II. <i>Culpa in contrahendo</i>	144
III. Umowa przedwstępna	145
1. Pojęcie i cel	145
2. Przesłanka ważności	149
3. Termin zawarcia umowy przyrzeczonej	149
4. Skutki niezawarcia umowy przyrzeczonej.....	150
5. Przedawnienie	152
IV. Ograniczenia swobody zawierania umów	152
1. Uwagi wstępne.....	152
2. Ograniczenia doboru kontrahenta	153
3. Obowiązek kontraktowania	154
4. Zezwolenia administracyjne	155
5. Tryb zawierania umowy	155
§ 13. Wzorce umów	156
I. Uwagi wstępne	156
1. Geneza i funkcja społeczna.....	156
2. Reakcja prawna.....	157
II. Pojęcie i charakter prawny wzorca umowy	158
1. Wzorec umowy	158
2. Charakter prawny wzorca.....	160
III. Informacja o wzorcu przesłanką mocy wiążącej wzorca	162
1. Uwagi wstępne.....	162

2. Doręczenie wzorca.....	162
3. Inne sposoby informowania o wzorcu.....	163
4. Przejrzystość (transparentność) wzorca	164
IV. Wzorzec a umowa.....	165
1. Pierwszeństwo umowy	165
2. Wydanie wzorca w czasie trwania stosunku prawnego o charakterze ciągłym.....	165
3. Konflikt wzorców	166
§ 14. Umowy konsumenckie.....	167
I. Uwagi ogólne.....	168
1. Pojęcie.....	168
2. Zasady	168
3. Regulacja prawna.....	169
II. Niedozwolone postanowienia umowne	169
1. Uwagi ogólne.....	169
2. Zakres stosowania.....	170
3. Ciężar dowodu indywidualnego uzgodnienia.....	171
4. Przesłanki uznania klauzuli za niedozwoloną	172
5. Katalog klauzul z art. 385 ³ KC.....	173
6. Skutki uznania klauzuli za niedozwoloną	174
7. Kontrola treści konkretnego stosunku prawnego	175
8. Kontrola abstrakcyjna.....	175
III. Reżim prawny określony ustawą o ochronie praw konsumenta	178
IV. Ogólne obowiązki przedsiębiorcy w umowach zawieranych z konsumentem	180
V. Ochrona konsumenta w umowach zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa oraz w umowach zawieranych na odległość	182
1. Zakres zastosowania ustawy	182
2. Obowiązek informacyjny w umowach zawieranych poza lokałem przedsiębiorstwa oraz w umowach zawieranych na odległość	183
3. Prawo odstąpienia od umowy	186
4. Umowy dotyczące usług finansowych zawierane na odległość ..	190
§ 15. Umowy odnoszące się do osób trzecich.....	192
I. Umowa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej	192
1. Pojęcie.....	192
2. Skutki	194
3. Zastosowanie.....	195
II. Umowa o świadczenie przez osobę trzecią.....	196
1. Pojęcie.....	196
2. Odpowiedzialność gwaranta.....	197
3. Zastosowanie.....	198
III. Umowa o zwolnienie dłużnika przez osobę trzecią od obowiązku świadczenia.....	199

Rozdział V. Czyny niedozwolone	201
§ 16. Uwagi wprowadzające.....	201
I. Pojęcie.....	201
II. Systematyka.....	203
III. Funkcja.....	203
§ 17. Odpowiedzialność za własne czyny.....	204
I. Uwagi ogólne.....	204
II. Bezprawność.....	206
1. Pojęcie.....	206
2. Wyłączenia.....	207
III. Wina.....	209
1. Pojęcie.....	209
2. Kwalifikacje psychiczne.....	210
3. Rodzaje i mierniki winy.....	211
IV. Współsprawstwo i współodpowiedzialność.....	213
1. Podżeganie i pomocnictwo.....	213
2. Skorzystanie ze szkody.....	214
V. Ciężar dowodu.....	215
1. Reguła ogólna.....	215
2. Wina anonimowa.....	215
§ 18. Odpowiedzialność za cudze czyny.....	216
I. Odpowiedzialność osób zobowiązanych do nadzoru.....	217
1. Uwagi wprowadzające.....	217
2. Odpowiedzialność sprawującego nadzór.....	218
3. Odpowiedzialność sprawcy.....	219
II. Odpowiedzialność osób powierzających wykonanie czynności innej osobie.....	220
1. Uwagi wstępne.....	220
2. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez samodzielnego wykonawcę.....	220
3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez podwładnego..	221
§ 19. Odpowiedzialność organów władzy publicznej.....	223
I. Uwagi wprowadzające.....	224
II. Podmioty.....	226
1. Podmioty odpowiedzialne.....	226
2. Poszkodowany.....	227
III. Przesłanki odpowiedzialności.....	228
1. Czyn niedozwolony.....	228
2. Szkada i związek przyczynowy.....	232
IV. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wydaniem albo niewydaniem aktu normatywnego, orzeczenia lub decyzji.....	232
1. Uwagi ogólne.....	232

2. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wydaniem aktu normatywnego.....	233
3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wydaniem orzeczenia lub decyzji.....	236
4. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną niewydaniem orzeczenia lub decyzji.....	239
5. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną niewydaniem aktu normatywnego.....	241
V. Naprawienie szkody na zasadach słuszności.....	243
VI. Uregulowania odrębne.....	244
§ 20. Odpowiedzialność za zwierzęta i rzeczy.....	245
I. Odpowiedzialność za zwierzęta.....	246
1. Podmiot i przesłanki.....	246
2. Zasady odpowiedzialności.....	247
3. Samopomoc.....	248
II. Odpowiedzialność za wyrzucenie, spadnięcie lub wylanie przedmiotu.....	248
1. Podmiot i przesłanki.....	248
2. Zasada odpowiedzialności.....	249
III. Odpowiedzialność za zawalenie się budowli lub oderwanie się jej części.....	250
1. Podmiot i przesłanki.....	250
2. Zasada odpowiedzialności.....	250
§ 21. Odpowiedzialność związana z użyciem sił przyrody.....	252
I. Osoby ponoszące odpowiedzialność na zasadzie ryzyka.....	252
1. Uwagi wstępne.....	252
2. Prowadzący przedsiębiorstwo.....	253
3. Posiadacz mechanicznego środka komunikacji.....	254
II. Przesłanki odpowiedzialności.....	255
1. Prowadzącego przedsiębiorstwo.....	255
2. Posiadacza mechanicznego środka komunikacji.....	256
3. Uchylenie zasady ryzyka.....	258
III. Okoliczności egzoneracyjne.....	259
1. Uwagi wstępne.....	259
2. Siła wyższa.....	259
3. Wina poszkodowanego.....	259
4. Wina osoby trzeciej.....	261
IV. Poszkodowany.....	261
1. Reguła ogólna.....	261
2. Regulacja szczególna.....	262
3. Ubezpieczenia komunikacyjne.....	263
§ 22. Zapobieganie szkodzie.....	264
I. Obowiązek zapobieżenia szkodzie.....	264
1. Uwagi wstępne.....	264

2. Przesłanki	264
3. Roszczenia.....	265
II. Odpowiedzialność za szkody poniesione w cudzym i we wspólnym interesie	265
§ 23. Reguły szczególne odnoszące się do naprawiania szkód z czynów niedozwolonych.....	266
I. Miarkowanie odszkodowania.....	268
II. Współodpowiedzialność kilku osób.....	268
1. Uwagi wstępne.....	268
2. Przesłanki współodpowiedzialności	269
3. Roszczenia regresowe.....	270
III. Szkada na osobie.....	271
1. Uwagi wstępne.....	271
2. Majątkowa szkoda na osobie	273
IV. Krzywda.....	279
1. Uwagi ogólne.....	279
2. Ogólne roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne	280
3. Relacje art. 445 do art. 448 KC	284
4. Zadośćuczynienie na podstawie art. 446 § 4 KC	287
5. Dziedziczenie i zbywanie roszczeń.....	289
6. Regulacje pozakodeksowe.....	290
V. Szkody związane z poczęciem i urodzeniem dziecka	290
1. Odpowiedzialność na podstawie art. 446 ¹ KC	290
2. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone niechcianym urodzeniem	291
§ 24. Przedawnienie roszczeń z czynów niedozwolonych	293
I. Uwagi ogólne.....	293
II. Szczególny reżim przedawnienia.....	293
§ 25. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny ..	297
I. Uwagi ogólne.....	297
1. Rozwój szczególnej regulacji prawnej.....	297
2. Usytuowanie przepisów.....	298
3. Relacje do innych uregulowań.....	299
II. Produkt niebezpieczny.....	299
1. Uwagi wstępne.....	299
2. Produkt	299
3. Produkt niebezpieczny	300
III. Podmioty.....	301
1. Podmiot odpowiedzialny	301
2. Podmiot uprawniony.....	302
IV. Przesłanki odpowiedzialności i przedawnienie roszczeń.....	303
1. Zasada odpowiedzialności.....	303
2. Szkada i związek przyczynowy	303

3. Przedawnienie roszczenia odszkodowawczego	304
4. Zbieg odpowiedzialności	304
V. Semiimperatywny charakter norm ochronnych.....	305
Rozdział VI. Bezpodstawne wzbogacenie	306
§ 26. Istotne cechy i przesłanki	306
I. Uwagi ogólne.....	306
1. Pojęcie i funkcja bezpodstawnego wzbogacenia	306
2. Regulacja nienależnego świadczenia	307
II. Przesłanki	307
1. Wzbogacenie	307
2. Zubożenie	308
3. Związek między wzbogaceniem a zubożeniem.....	308
4. Bezpodstawność wzbogacenia.....	309
III. Nienależne świadczenie.....	309
1. Brak zobowiązania.....	310
2. Odpadnięcie podstawy prawnej.....	310
3. Nieosiągnięcie celu świadczenia.....	310
4. Nieważność czynności prawnej.....	311
§ 27. Roszczenie o wydanie wzbogacenia	312
I. Zasady ogólne.....	312
1. Przedmiot	312
2. Podmioty zobowiązane.....	314
3. Przedawnienie	314
II. Wzbogacenie niepodlegające zwrotowi.....	314
1. Świadomość braku zobowiązania	315
2. Zgodność świadczenia z zasadami współzycia społecznego	316
3. Zadośćuczynienie przedawnionemu roszczeniu oraz roszczeniu z gier i zakładów.....	316
4. Spełnienie niewymagalnego świadczenia	316
III. Przepadek świadczenia.....	317
1. Uwagi wstępne.....	317
2. Czyn zabroniony	318
3. Cel niegodziwy	318
4. Skutki	319
Rozdział VII. Wykonanie zobowiązań i skutki ich niewykonania.....	321
§ 28. Wykonanie zobowiązań	321
I. Zasady ogólne.....	322
II. Zmiana stosunków (<i>clausula rebus sic stantibus</i>)	326
1. Wprowadzenie.....	326
2. Zakres zastosowania	327
3. Przesłanki	328

4. Decyzje sądu	330
5. Zbieg przepisów	331
6. Umowne klauzule adaptacyjne	332
III. Podmioty wykonania zobowiązania	332
1. Osoby wykonujące	332
2. Osoby przyjmujące	333
IV. Przedmiot wykonania zobowiązania	333
1. Rzeczy oznaczone co do gatunku	333
2. Część świadczenia	334
3. Kilka świadczeń (zarachowanie zapłaty)	334
V. Miejsce spełnienia świadczenia	335
VI. Termin spełnienia świadczenia	337
1. Oznaczenie	337
2. Wymagalność	339
VII. Wykonanie świadczeń wzajemnych	340
1. Jednoczesność świadczeń	340
2. Świadczenie wcześniejsze	340
VIII. Dowody spełnienia świadczenia	341
§ 29. Skutki niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania	343
I. Ogólne reguły określające odpowiedzialność dłużnika	344
1. Wprowadzenie	344
2. Odpowiedzialność odszkodowawcza	345
3. Wina	346
4. Odpowiedzialność za inne osoby	349
5. Ciężar dowodu	350
II. Niemożliwość świadczenia	352
1. Pojęcie niemożliwości świadczenia	352
2. Skutki niemożliwości świadczenia – wprowadzenie	354
3. Niemożliwość nieobjęta odpowiedzialnością dłużnika	355
4. Niemożliwość objęta odpowiedzialnością dłużnika	356
III. Opóźnienie i zwłoka dłużnika	358
1. Wprowadzenie	358
2. Następstwa zwykłego opóźnienia	358
3. Następstwa zwłoki	358
4. Następstwa zwłoki w umowach wzajemnych	360
IV. Odmowa spełnienia świadczenia przez dłużnika	363
V. Prawo zatrzymania	364
VI. Zwłoka wierzyciela	365
1. Wprowadzenie	365
2. Przesłanki	365
3. Skutki	366
§ 30. Dodatkowe zastrzeżenia umowne	367
I. Uwagi wstępne	368

II. Zadatek.....	368
1. Pojęcie.....	368
2. Skutki.....	370
III. Umowne prawo odstąpienia.....	371
1. Pojęcie.....	371
2. Skutki.....	372
IV. Odstępne.....	372
V. Kara umowna.....	373
1. Pojęcie i funkcja.....	373
2. Ochrona dłużnika.....	374
3. Kara ustawowa.....	377
Rozdział VIII. Wygaśnięcie zobowiązania.....	378
§ 31. Wygaśnięcie zobowiązania związane z zaspokojeniem wierzyciela.....	378
I. Uwagi wstępne.....	378
II. Świadczenie w miejsce wykonania.....	379
III. Odnowienie.....	379
1. Pojęcie.....	379
2. Związek nowego z dawnym zobowiązaniem.....	380
3. Skutki.....	381
IV. Potrącenie.....	381
1. Pojęcie.....	381
2. Przesłanki.....	382
3. Skutki.....	384
4. Wyłączenia.....	385
5. Potrącenie umowne.....	386
V. Złożenie do depozytu sądowego.....	388
1. Tryb.....	388
2. Skutki.....	388
§ 32. Wygaśnięcie zobowiązania bez zaspokojenia wierzyciela.....	390
I. Uwagi ogólne.....	391
II. Zwolnienie z długu.....	391
III. Rozwiązanie umowy.....	392
Rozdział IX. Zmiana wierzyciela lub dłużnika.....	395
§ 33. Uwagi wstępne.....	395
§ 34. Zmiana wierzyciela.....	396
I. Przelew wierzytelności.....	397
1. Pojęcie.....	397
2. Dopuszczalność.....	398
3. Skutek wobec wierzyciela.....	400
4. Skutek wobec dłużnika.....	401

II. Wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela.....	403
1. Przesłanki i skutki	403
2. Obowiązek przyjęcia świadczenia.....	405
3. Ochrona dłużnika.....	405
§ 35. Zmiana dłużnika.....	405
I. Przejęcie długu	406
1. Pojęcie	406
2. Forma	408
3. Zgoda na przejęcie długu.....	409
4. Przedmiot umowy. Prawa uboczne	410
5. Zarzuty przysługujące przejemcy.....	410
II. Kumulatywne przystąpienie do długu	412
1. Umowa kumulatywnego przystąpienia do długu	412
2. Ustawowe kumulatywne przystąpienie do długu	412
Rozdział X. Zbieg roszczeń	414
§ 36. Uregulowanie prawne zbiegu roszczeń.....	414
I. Uwagi ogólne.....	414
1. Pojęcie zbiegu przepisów, norm i roszczeń.....	414
2. Skutki zbiegu roszczeń.....	415
II. Rozwiązania szczególne.....	416
1. Bezpodstawne wzbogacenie	416
2. Delikty.....	417
3. Szkada wyrządzona przez produkt niebezpieczny	418
4. Naruszenia dóbr osobistych.....	419
Indeks rzeczowy.....	421